

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Державні фінанси і бюджетна політика»

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Спеціальність	281 – Публічне управління та адміністрування
Освітня програма	Публічне управління та адміністрування
Тривалість викладання	5-й семестр (9,10 чверть)
Кількість кредитів	4 кредити ЄКТС (120 годин)
Заняття:	
лекції:	2 години на тиждень
практичні заняття:	2 години на тиждень
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ
«ДП»:
Кафедра, що викладає

<https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=7529>

Міжнародних відносин і аудиту

Викладач:

Пашкевич Марина Сергіївна	Доктор економічних наук, професор
Персональна сторінка	https://pe.nmu.org.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi/chernobaev/index.php
Е-пошта:	Pashkevych.M.S@nmu.one

1. Анотація до курсу

В сучасних умовах рівень соціально-економічного розвитку держави, гарантування вирішення соціально-економічних проблем суспільства залежать від обсягу реальних доходів бюджету, ефективності й раціональності управління фінансовими ресурсами. Реалізація стратегічних пріоритетів, виконання своїх функцій державою залежить від ефективності управління обмеженими фінансовими ресурсами шляхом використання бюджету. Саме тому від ефективного управління державними фінансами і бюджетною політикою залежить сталий розвиток держави, регіонів і громад. Опанування дисципліни здобувачами вищої освіти передбачає розвиток аналітичного мислення, щодо аналізу поточного стану, формування й використання бюджетних коштів.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування у здобувачів відповідних дисциплінарних компетентностей, які в свою чергу впливають на формування професійних компетентностей щодо застосування методів та інструментарію поводження з державними фінансами та впровадження бюджетної політики на рівні центральної влади та місцевого самоврядування.

Завдання курсу:

- засвоєння теоретичних і практичних засад побудови системи державних фінансів і аналітичними інструментами, котрі при цьому використовуються;
- набуття вмінь для вирішення проблеми, які виникають при формуванні і розподілі бюджетів різного рівня.

3. Результати навчання:

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

- визначати сутність державних фінансів як складової публічної фінансової системи;
- знати положення державної фінансової політики, її напрямки та механізм реалізації;
- характеризувати основні положення нормативно-правового забезпечення функціонування державних фінансів;
- знати сутність публічних доходів та публічних видатків, характеризувати джерела формування публічних доходів;
- знати та характеризувати бюджетний устрій і побудову бюджетної системи України, методи бюджетного планування;
- пояснювати призначення і роль державного бюджету. України, знати систему доходів та видатків Державного бюджету, характеризувати фактори, що впливають на формування видатків державного бюджету в сучасних умовах;
- визначати сутність місцевих фінансів, знати їх склад і роль у здійсненні політики зміцнення економічної самостійності адміністративно-територіальних формувань; характеризувати основні напрями зміцнення доходної бази місцевих бюджетів.

4. Структура курсу

	ЛЕКЦІЇ
1	<i>Тема 1. Державні фінанси як складова публічної фінансової системи.</i> Економічна природа та сутність державних фінансів. Поняття та функції фінансів. Система публічних фондів як матеріальна основа публічних фінансів. Основні складові сучасної системи державних фінансів України.
2	<i>Тема 2. Державна фінансова політика та механізм її реалізації.</i> Фінансова політика як складова частина економічної політики держави. Напрямки реалізації державної фінансової політики.
3	<i>Тема 3. Нормативно-правові засади функціонування державних фінансів.</i> Фінансове право. Нормативно-правові акти, що регулюють фінансові відносини в Україні. Нормативно-правова база управління публічними фінансами в Україні. Міжнародні правові акти у сфері публічних фінансів.

4	<i>Тема 4. Публічні доходи та публічні видатки.</i>
	Публічні доходи та методи їх мобілізації. Джерела формування публічних доходів. Сутність і призначення публічних видатків. Бюджетне фінансування. Класифікація видатків.
5	<i>Тема 5. Бюджет і бюджетна система.</i>
	Бюджетний устрій і побудова бюджетної системи України. Правова характеристика бюджету. Загальний та спеціальний фонд бюджету. Бюджетна класифікація. Бюджетне планування: сутність та методи.
6	<i>Тема 6. Державний бюджет України.</i>
	Призначення і роль державного бюджету. Система доходів та видатків Державного бюджету України. Фактори, що впливають на формування видатків державного бюджету України в сучасних умовах. Бюджетний дефіцит: причини, види та шляхи оптимізації.
7	<i>Тема 7. Місцеві бюджети України.</i>
	Суть місцевих фінансів, їх склад і роль у здійсненні політики зміцнення економічної самостійності адміністративно-територіальних формувань в умовах розвитку децентралізації. Засади розмежування доходів і видатків між рівнями бюджетної системи. Доходи та видатки місцевих бюджетів. Види міжбюджетних трансфертів та порядок їх надання. Основні напрями зміцнення доходної бази місцевих бюджетів.
ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	
1	1. Державні фінанси як складова публічної фінансової системи.
2	2. Державна фінансова політика та механізм її реалізації.
3	3. Нормативно-правові засади функціонування державних фінансів.
4	4. Публічні доходи та публічні видатки.
5	5. Бюджет і бюджетна система.
6	6. Державний бюджет України
7	7. Місцеві бюджети України.

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

Комп'ютерне та мультимедійне обладнання. Активованій корпоративний акаунт НТУ «ДП» (student.i.p@nmu.one). Microsoft Office 365. Застосунки Microsoft Office: Teams, Forms, Whiteboard, OneNote. Платформа дистанційного навчання НТУ «ДП» Moodle. Підключення до Internet.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Практичні роботи приймаються за контрольними запитаннями до кожної з роботи.

Індивідуальні завдання та контрольні роботи оцінюються експертно за допомогою критеріїв, що характеризують співвідношення вимог до рівня компетентностей і показників оцінки за рейтинговою шкалою.

Зміст критеріїв спирається на компетентнісні характеристики, визначені Національною рамкою кваліфікації (НРК) для бакалаврського рівня вищої освіти.

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи

Підсумкове оцінювання (якщо здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку). Максимальна кількість балів при підсумковому оцінюванні: 100.

Рівень, рейтингова шкала	Теоретична підготовка	Практичні уміння і навички
Високий, 90–100, відмінно	Студент має глибокі, міцні і систематичні знання всіх положень теорії, може не тільки вільно сформулювати, але й самостійно довести закони, теореми, принципи, використовує здобуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях, здатний вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань.	Студент самостійно розв'язує типові задачі різними способами, стандартні, комбіновані й нестандартні завдання, здатний проаналізувати й узагальнити отриманий результат. При виконанні практичних та індивідуальних робіт студент дотримується усіх вимог, передбачених програмою курсу. Крім того, його дії відрізняються раціональністю, вмінням оцінювати помилки й аналізувати результати.
Вище середнього, середній 82-89; 74-81; дуже добре, добре	Студент знає і може самостійно сформулювати основні теоретичні положення, принципи та пов'язати їх з реальними явищами, може привести вербальне формулювання основних положень теорії, навести приклади їх застосування в практичні й діяльності, але не завжди може самостійно довести їх. Студент може самостійно застосовувати знання в	Студент самостійно розв'язує типові (або за визначеним алгоритмом) завдання, володіє базовими навичками з виконання необхідних логічних операцій та перетворень, може самостійно сформулювати типову задачу за її словесним описом, скласти типову схему та обрати раціональний метод

	стандартних ситуаціях, його відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим.	розв'язання, але не завжди здатний провести аналіз і узагальнення результату.
Достатній, 64-73, 60-63 задовільно, посередньо	Студент відтворює основні поняття і визначення курсу, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теорії, знає істотні ознаки (засади) основних теоретичних положень та їх відмінність, може записати окремі термінологічні дефініції теоретичного положення за словесним формулюванням і навпаки; допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може.	Студент може розв'язати найпростіші типові завдання за зразком, виявляє здатність виконувати основні елементарні аналізи, але не спроможний самостійно сформулювати задачу за словесним описом і визначити метод її розв'язання.
Низький, 0-59, незадовільно	Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про теоретичні положення. У відповіді цілком відсутня самостійність. Студент знайомий лише з деякими основними поняттями та визначеннями курсу, з допомогою викладача може сформулювати лише деякі основні положення теорії.	Студент знає умовні позначення та вміє розрізняти основні величини, вміє розв'язувати завдання лише на відтворення основних формул, здійснювати найпростіші математичні дії.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів) що можуть використовуватися в освітньому процесі. Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»:

https://old.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Положення_запобіг_виявл_плагіат-2025.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

Політика щодо використання штучного інтелекту під час опанування курсу регламентується відповідними нормами «Політики щодо використання штучного інтелекту в діяльності Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»:

https://old.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Політика_III_2025.pdf.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Office365.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з дистанційним курсом.

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту [або в MS TEAMS](#).

7.3. Політика щодо оскарження оцінювання.

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може опротестувати виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.4. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в онлайн-формі за погодженням з керівником курсу.

8. Рекомендовані джерела інформації

1. Закон України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» від 19.11.2024 р. № 4059-IX (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України, 2025, №№ 15-17, ст.40. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4059-20#Text>

2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України, 2010, № 50-51, ст.572. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>

3. Соболев Р. Г. Державні фінанси та бюджетний процес : конспект лекцій для студентів бакалавріату всіх форм навчання спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування / Р. Г. Соболев ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. – 98 с. URL: https://core.ac.uk/outputs/334604274/?utm_source=pdf&utm_medium=banner&utm_campaign=pdf-decoration-v1

4. Державний фінансовий контроль у публічному управлінні: навч. посіб. / М.Б. Гупаловська, С.Л. Коваль, В.М. Русін, І.П. Сидор, Б.С. Шулюк; за ред. В. М. Русіна та Б. С. Шулюк. Тернопіль: Вектор, 2018. 210 с.

5. Карлін М. І., Проць Н. В., Борисюк О. В., Публічні фінанси: навчальний посібник; за ред. д. е. н., проф. М. І. Карліна. Електронне видання. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. 358 с
URL:https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://fpk.in.ua/images/biblioteka/2fmb_finansy/Publichni-finansy.Karlin.2023.pdf&ved=2ahUKEwjttN_FnfmSAxWLExAIHTcmEDAQFnoECBgQAQ&usg=AOvVaw1qqFiOxSc7EnU5scj7ED0N

6. Сунцова О.О. Місцеві фінанси України. К.: ТОВ "Центр навчальної літератури", 2019. 488 с.

7. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси : підручник / за ред. О. Я. Стойка. 2-ге вид. перероб. і доп. Житомир : Поліський університет, 2024. 317 с.

8. Бюджетний менеджмент : підруч. / за ред. В. Г. Дем'янишина, Г. Б. Погріщук. – Тернопіль : ТНЕУ, 2017. – 532 с. 7. Бюджетна система: підруч. / за наук. ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. К.: Центр учбов. літератури; Тернопіль: Екон. думка, 2012. 871 с.

8. Joshua E. Greene (2020). Public Finance An International Perspective. Revised Edition. World Scientific Publishing. 540 p. URL:<https://dokumen.pub/public-finance-an-international-perspective-revised-9811209936-9789811209932.html>

9. Просвітницький проект CASE Україна про економіку, реформи, економічну свободу, податки, бюджет та підприємництво. Ми впроваджуємо зміни. Ціна держави URL: <http://cost.ua>